

„Új kérdések megfogalmazása zajlik”

Kis Péter

Halász István

Egyike annak a kevés építésznek, aki megnyilvánulásaival, terveivel, megvalósult épületeivel az érdeklődés – nem ritkán ideológiai törésvonalak – homlokterében áll. Tegyük hozzá rögtön: akaratán kívül, mert az élete csak egy dolog körül forog, és ez a nagybetűs építészet.

Alaprajz: Hol tart most a Szent György téri Honvédfőparancsnokság átépítése?

KP: Az építészek, a társadalom által feltett kérdésekre adnak komplex válaszokat. A dolog természeténél fogva a válaszok sosem lehetnek pontosabbak a feltett kérdéseknél. Az elmúlt időszakban a korábbi kérdések újradefiniálása, új kérdések megfogalmazása zajlik, hogy a jövőben a témával foglalkozók még felkészültebben tudják tenni a dolgukat. Az átépítés pedig még nem indult el.

A: Munkásságában kiemelt helyet foglalnak el az állatkerti projektek. Honnan a megkülönböztetett érdeklődés? Hogy érzi, mennyire sikerült itteni munkáit a nagy elődökével integrálni?

KP: A Fővárosi Állat- és Növénykertbe tanárom, Dr. Reischl Gábor ajánlott be, egy 12 négyzetméteres pavilon megtervezésére. Nagyon jó munkakapcsolat alakult ki Prof. Dr. Persányi Miklóssal, hetente jártuk be a Kertet. Az együttműködés elején jobbra csak bontottunk: felesleges betonmellvédeket, vaskorlátokat, értelmetlenül leaszfaltozott tereket. A helyükre növényeket ültettünk. Nem is volt pénz másra. Egy év után kezdett fellélegezni a Kert. Itt tanultam meg, hogy minden feladatnak pontos léptéke van, és ezt nem szabad elhibázni. A teljes rekonstrukció nagyon sok építőművészi, tájépítészeti és mérnöki feladatot jelentett. Ezidőtájt a FÁNK rekonstrukcióján dolgozott Kugler Katalin, Anthony Gall, Turányi Gábor.

A világ állatkertészeti koncepciója is gyökeres változáson ment keresztül: a korábbi kicsempézett, „fürdőszoba” állatkerteket felváltották a természetes anyagok, és az állatok természetes életteréhez hasonlóan kialakított tágas helyek. Ez a felfogás jól illeszkedett az Állatkert 1909–1912 között létrehozott – Kós Károly, Zrumeckzy Dezső, Neuschloss-Knüsli Kornél és Végh Gyula építészek nevével fémjelzett – épület-együtteshez. Elődeink egy minden részletében kigondolt, gyönyörű Kertet hagytak ránk, amely a világháborús sérülések, és a nem szakszerű helyreállítások után is sejtette eredeti szépségét.

Az elmúlt évtizedek feladatai rekonstrukciós munkák voltak, de akadt köztük az eredeti tervek szerinti teljes visszaépítés (a Zsiráfház) és a meglévő épületállomány kisléptékű kiegészítése (a Nemzeti Bonsai Gyűjtemény pavilonja).

A Kert rekonstrukciójának számos elemét hazai és nemzetközi díjakkal ismerték el, illetve számos országban publikálták.

Ez mutatja, hogy az Állatkert megújítása jó úton jár. 2011 augusztusára a Nagyszikla belső tereinek építése is befejeződik.

A: Beszéltem az ottlakókkal, ők már jól belakták a Práter utcai ház lakásait. Hogy érzi, a sok – főképp külföldi – elismerés mennyiben növelte a presztízsét? Illetve a rossz kivitelezésből fakadó gondok mennyiben rontották?

KP: A külföldi elismerések részben szóltak nekünk, jórészt Magyarország (egyes vélemények szerint nem létező) építészeté-

re hívták fel a figyelmet. A Premio Mies van der Rohe – Barcelona, Premio Ugo Rivolta – Milano és a velük járó, egész Európát beutazó vándorkiállítások részeként, a harmincegynéhány projekt között magyar ház is volt. Az A10 címlapja – Bridging gaps in Budapest – üzenet volt, Európa építésze így gondolkozik rólunk. Abban az évben beválasztották a 15 legizgalmasabb európai projekt közé.

A: Egy nyilatkozatában ezt mondta: „Az építésznek nem kell a közízlést szolgálnia, hanem előtte kell járnia.” Sosem gondolt arra, hogy Magyarország erre a felfogásra még nem érett meg? Mit gondol, a döntéshozók szükségszerűen ennyire szűklátókörűek vagy csak a hiányos vizuális neveltetésük az oka?

KP: Erre a szolgálatra nem az országnak, hanem az építésznek kell megérniük. A rendszerváltás utáni állapotok az építész nem hozták könnyebb helyzetbe a korábbiaknál. A sok hihetetlen izgalmas feladatban – lényegében egy ország újradefiniálásában – jórészt sarokba állított hülyegyerekként kellett aszisztálniuk. Csak nagyon kevés építész tudta megőrizni tartását, hitét és erkölcsi erejét, hogy valami féle belső emigrációból erőt merítve, minőségi épületeket hozzon létre. Reimholz Pétert és Ekler Dezsőt sorolnám ide mindenekelőtt.

A: A „Bazaltbor” borászat kapcsán sok indulatos támadás érte. Mennyire veszi fel az ilyen és ehhez hasonló támadásokat, mennyire vonják el a munkájától?

KP: A badacsonyi munkák mérlege idáig, egy világhírűvé vált Feldolgozó Épület, amelynek a környezete nincs befejezve, egy szerkezetiileg megerősített, befejezésre váró gyönyörű villaépület torzója, egy befejezetlen Adminisztrációs és Kóstoló Épület, és egy – a válság miatt leszorított költségvetéssel megépült – Borhotel. Együttesük egy csodálatos élménnyel gazdagíthatná a Badacsonyt, mai formájukban azonban csak a lehetőségét hordozzák. De türelmesnek kell lenni, az egész ország tele van félig befejezett beruházásokkal.

Még a legelvakultabb támadások mögött is meg kell látni azt az igazságot, amit tudomásul kell venni. Ugyanakkor erőt kell adjon, hogy ami elkészült a legbefolyásosabb dizájnlapok címlapjára került és állja az összevetést a világ más részein létrejött hasonló épületekkel.

A: Bennem felmerült a kérdés, amikor a munkásságáról olvastam, hogy az igazához ennyire ragaszkodó embernek egyáltalán miképp sikerült elvégeznie az egyetemet? Volt olyan szellemi mentora, aki segítette?

KP: Elhatároztam, hogy összegyűjtöm azokat a mondatokat, amelyeket Mestereimtől (Török Ferenc, Kapy Jenő, Dr. Reischl Gábor) és az engem beszélgető partnerükké fogadott Építészekről (Jánossy

Új kérdések megfogalmazása zajlik

Kis Péter

György, Dr. Vámosy Ferenc, Dr. Szentkirályi Zoltán, Dr. Kunszt György, Bodor Ferenc, Reinmholz Péter, Turányi Gábor) kaptam. Álljon itt egyetlen közülük, amellyel Jánossy professzor próbált csitítani: „... egy kor művészeinek feladata, hogy kiteljesítsék egymás gondolatait...”

A: A Rác-fürdő kapcsán írta egy lelkenedező kritikus: „...nyilvánvaló, hogy sikerre voltak ítélve a tervezők.” Ugye ez nem nyilvánvaló, ugye olyan nincs, hogy egy építész azt mondja ez tuti siker? Mennyi energia fekszik a Rác-fürdőben?

KP: Nagyon sok! És javarészt Dévényi Tamás energiája, aki az első vázlatoktól az utolsó részletekig végigkísérte a Fürdő újjáépítését. Az engedélyezési tervekig tervezőtársaként vettem részt a munkában. Korábban azt gondoltam, hogy csak szép helyre lehet jó házat tervezni. Tévesen, távolságtartó idegenkedéssel figyeltem Major György néhány ingerszegény helyre tervezett pályázatát! Később ez változott! Nincs tuti siker, minthogy reménytelen helyzet sincs: ez utóbbit a Práter utcai ház bebizonyította.

A: Néhány éve az elhagyott ipari épületek kapcsán tartott előadást a Krétakör Színházzal közösen. Miként vélekedik a rozsdadömv hasznosításáról? Vannak-e ötletei? Ide kapcsolódik szerintem – ha érintőlegesen is – a P55 irodaház. Ön is így érzi?

KP: A rozsdadömvbe tartozó területekre a legnagyobb veszélyt a borírt ízlésű ingatlanfejlesztések jelentik. A legkártékonyabb, amit ebben a témában láttam a „Lovi” új lelátója, amit a régi épület elé építettek, egyetlen gesztussal fosztva meg az értelmétől azt, amit jó száz éve, jobb ízlésű elődeink emeltek. És persze a hely identitása is azonnal ellillant. Rohanhattak már az olcsó greslapon a computerizált kaszálókhoz, hiába...

A: Friss hír: megkapta az elvi építési engedélyt a Zeppelin-ház-ként elhíresült belvárosi monstrum. Nem gondolja úgy, hogy Patyomkin-városok épülnek, miközben egész városnegyedek pusztulnak le visszavonhatatlanul?

KP: Az tény, hogy az új beruházási programok, mindig felélenkítik a környezetüket, ezért nagyon fontos, hogy ez ne ideig-óráig tart-

son. Ehhez arányérzékre van szükség! Sokan, úgy gondolják, hogy az Építész egy bohém fickó, aki mint egy bűvész: különböző mutatványokkal szórakoztatja a Megrendelőjét és annak társaságát! Valójában az építész, egy Művész, aki ismeri és szereti az életet, és képes a 'szerepethető élet' tereit definiálni.

A Zeppelin ház teteje igazi építészeti produktum lehet, ugyanakkor az alatta lévő épülettetnek a Várossal kell kommunikálnia. Egy különleges épületet, vagy különleges helyre kell emelni, vagy a helyet kell különlegessé tenni általa. Ez itt azt jelenti, hogy egy városi térre való épületet nem lehet egy szűk utcácskába tenni. Ha a Beruházó ragaszkodik a különleges elképzeléséhez, az Angol Követség épülete és a Gulyás-féle ház közötti tömböt hátrább kell léptetni, hogy az utcának ez a szakasza városi köztérre váljék, lehetőséget adva arra is, hogy egy ilyen méretű épületet meg lehessen csodálni. Mert az, hogy a Foster Irodából kikerülhet egy magasszintű, csak ide érvényes épület az vitán felüli. A Beruházó tehetségén is múlik, hogy egy ilyen szintű építéssel való közreműködésből ki tudja-e hozni ezt. Ebben az esetben lehet méltó a kifejezés: városfejlesztés. Gulyás Zoltán épülete a II. Világháború utáni hazai építészet kimagasló példája. Ahogy ez az építészeti minőség megkérdőjelezhetetlen Alvar Aalto esetében, Finnországban, úgy itt is törekedni kell, hogy a tévelygő közizlés megértse ennek az épületnek a jelentőségét! Ennek első lépése lehet, ha eredeti szépségét visszaállítják! A Fashion Street és az Új Városcsopont találkozásánál lévő épület különleges funkciót kaphatna, ami tovább emelné az épület értékét és viszont!

A: Nagyobb léptékű szociálszakas-tervezéshez is volna affinitása, ha felkérést kapna?

KP: Összintén szólva az elmúlt évek vegetálása után, egy kis léptékű szociális lakás tervezéshez is lenne affinitásunk. A VIII. kerületi projekt nagyon jól elő volt készítve: a rendezési terv, a környezet szociológiai felmérése pontosan definiálták a tennivalókat. Ilyen helyzetben az építész nehezebben hibázik, hiszen nagyon sok felesleges tévúttól kímélik meg.

A: Munkái megjelennek a világban mindenhol Olaszországtól Japánig, számos külföldi díjat kapott. Gondolt-e arra, hogy máshol nyisson irodát?

KP: Nem.

A: Mennyire állandó a csapat, akikkel dolgozik?

KP: Az Építészet csapatsport. Mindenkinek tudni kell a helyét, a kapus nem rohángálhat folyton az ellenfél kapuja előtt, ha a csatár nem lépí át a felpályát, akkor nem lesz gól. Csapatban játszani fegyelmet, önismeretet és alázatot követel. De egymásért játszani a legnagyobb élmény. Előbb-utóbb mindenki szeretné a saját csapatát a pályán látni, ezért a műterem – természeténél fogva – időről-időre változik, újra-definiálja önmagát.

A: Véleménye szerint mi a legfontosabb, amit az építészek az élhetőbb nagyvárosokért megtehetnek?

KP: A legtöbb amit megtehetnek, hogy élni hagyják őket!

A: A kortárs hazai építészet képviselői közül kinek a munkáit figyeli megkülönböztetett rokonszenvvel?

Karácsony Tamás és Tornay Tamás munkáit.